

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Івашко Світлана Сергіївна

Національний університет

«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів

Науковий керівник- канд. пед. наук, доц.
Михайленко О.В.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Арт-терапія являє собою методику лікування або корекції за допомогою художньої творчості, і на сьогодні вона вважається одним із найбільш м'яких, та ефективних методів. У різних країнах існують різні моделі арт-терапії. Арт-терапія не повинна залишатись прерогативою роботи психотерапевтів, а має широко застосовуватись у діагностичній, навчальній та корекційній діяльності логопедів, дефектологів, вихователів, психологів, музичних та інших педагогічних працівників освітніх закладів. Арт-терапія, як психотерапевтичний напрямок має переваги поміж інших, оскільки є невербальною формою роботи. Це важливо для тих, хто має мовні вади, труднощі у вираженні почуттів, переживань. Саме образотворча діяльність є об'єднуючим засобом між дитиною і педагогом, що дуже важливо на корекційних заняттях. Психологічну корекцію можна починати вже з 3-х років.

Мета статті полягає у розкритті особливостей застосування різних видів арт-терапії в роботі сучасного дошкільного закладу.

Виклад основного матеріалу.

Арт-терапія (від англ. Art, мистецтво) – напрям у психотерапії та психологічній корекції, заснований на мистецтві і творчості. У вузькому сенсі слова, під арт-терапією зазвичай розуміється терапія образотворчим мистецтвом, що має на меті вплив на психоемоційний стан дитини. На думку Є. Вознесенської, арт-терапія – це метод «зцілення» за допомогою творчого самовираження. Не терапія або лікування, а саме зцілення – досягнення цілісності. За визначенням О. Титаренко арт-терапія – це способи та технології реабілітації осіб засобами мистецтва та художньої діяльності [5].

Арт-терапія застосовується як в індивідуальній так і в груповій роботі. Вона може слугувати доповненням до інших методів і напрямів освіти, виховання [1].

На наш погляд, дуже точне визначення арт-терапії пропонує науковець І. Сусаніна: «Арт-терапія – це область, яка використовує невербальну мову мистецтва для розвитку особистості як засіб, що дає можливість контактувати з глибинними аспектами нашого духовного життя»[4 с.6]

У діяльності закладів дошкільної освіти використовують такі напрямки арт-терапевтичної роботи:

- нетрадиційні напрямки з образотворчої діяльності направлені на корекцію мотиваційної сфери дитини;
- створення колажів із малюнків, фотографій, природних матеріалів навчає дитину «спілкуватись» з навколишнім середовищем;

- нетрадиційні форми роботи з папером мають на меті психокорекцію моторної, когнітивної, мотиваційної сфери дитини;
- робота з тістом (тісто-пластика) передбачає корекцію рухових, пізнавальних та творчих можливостей дитини;
- малювання губкою, пальцями та долонями, використовуючи різну основу (папір, картон, тканина), підвищує потреби в активності та реалізації моторних та емоційних можливостей дитини;
- сенсорна інтеграція передбачає знайомство дитини з формою, розміром, площиною та частинами предметів, що сприяє психокорекції пізнавальних процесів, мотивації, а також підвищенню соціальної адаптації дитини.

Особливо необхідним арт-терапевтичний вплив є для тих дітей, які мають певні труднощі у вербалізації своїх переживань, наприклад через мовні порушення, особливості поведінки тощо. На початку арт-терапевтичних занять дитині пояснюється, у чому буде полягати виконання завдання, що дитина може і чого не може робити. Як правило, підкреслюється, що ця робота не вимагає спеціальних художніх здібностей чи навичок, наголошується на вільному самовираженні за допомогою будь-яких матеріалів і засобів, що є в наявності. На таких заняттях враховується схильність до індивідуального темпу діяльності. Далеко не всі діти здатні відразу включитися в роботу. Іноді повинно пройти кілька занять, перш ніж дитина зможе подолати невпевненість і стереотипи звичайної поведінки. Поступово, в міру того, як формуються психотерапевтичні відносини, у дитини виникає відчуття захищеності, комфорту, а атмосфера занять сприймається нею як особлива, відмінна від тієї, що завжди її оточує.

Мета арт-терапії у роботі з дошкільниками – гармонізація розвитку особистості через розвиток здатності самовираження, самопізнання через мистецтво, а також у розвитку здібностей до конструктивних дій з урахуванням реальності навколишнього світу. Основна увага у процесі проведення корекційної арт-терапевтичної роботи приділяється ставленню дитини до своєї діяльності, своїх малюнків, гри на музичних інструментах тощо. Головне завдання педагога спрямоване на розвиток мотивації дитини до діяльності, добір прийомів арт-терапії для кращого формування мотиваційної сфери. Арт-терапію, як методику корекції, доцільно використовувати у комплексі з навчально-виховною роботою. Застосування саме цієї терапії підвищує пізнавальну активність дітей, сприяє сенсорному та руховому розвитку, концентрує увагу. Крім того, здійснюється більш ефективний вплив на формування емоційної сфери, краще розвиваються різні компенсаторні властивості. Педагогічна корекція за допомогою арт-терапії у дітей з мовленнєвими проблемами має свої особливості і визначає доцільність врахування загальних та індивідуальних напрямків і умов роботи, а саме: віку дитини, ступеня зрілості всіх функціональних систем, індивідуальних властивостей особистості. Загальні умови проведення арт-терапії схожі на інші методики педагогічної корекції [2].

Для ефективності використання арт-терапії у роботі в закладах дошкільної освіти педагогу необхідно дотримуватись певних правил:

- встановити з дитиною доброзичливий двобічний контакт;
- встановити напрямки і завдання корекційної роботи з арт-терапії;
- підібрати ці види арт-терапії, які конкретна дитина спроможна виконати і отримати результат;
- усвідомлювати і пам'ятати про можливі труднощі дитини в реалізації своїх можливостей;
- дати можливість дитині самостійно обирати завдання;
- регламентувати роботу дитини, що сприятиме підвищенню зосередження уваги.

Всі ці правила стимулюють пізнавальну активність дитини, організують її поведінку, підвищують самооцінку.

Висновки. Різноманітність проблем, з якими стикається вихователь закладу дошкільної освіти у своїй діяльності, вимагає використання різноманітних методів і прийомів роботи. Одним з них є метод арт-терапії – терапії засобами мистецтва. Одне з головних завдань закладу дошкільної освіти – така організація освітнього процесу, за якої не лише зберігатиметься високий рівень розумової працездатності вихованців, а й зміцнюватиметься їхнє здоров'я. В умовах освітнього процесу педагоги мають впроваджувати різноманітні оздоровчі та профілактичні технології інноваційного характеру. Важливо при цьому враховувати індивідуальні особливості вихованців.

Практика показує ефективність технологій терапевтичного спрямування, а саме: арт-терапії, пісочної, музичної та ігрової терапії, казкотерапії, кольоротерапії тощо. Терапія означає «лікування», але в умовах акладу дошкільної освіти впровадження таких технологій передбачає профілактику різних захворювань, корекцію порушень розвитку та мовлення, поліпшення психоемоційного стану дітей дошкільного віку.

Література:

1. Бабій І. В. Теорія і практика арт-терапії: навчально-методичний комплекс. Умань: Алмі, 2014. 75 с.
2. Березка С. В. Особливості застосування арт-терапії в роботі з дошкільниками з порушеннями інтелекту. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія : Психологічні науки. 2018. Вип. 1(2). С. 208-213. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2018_1\(2\)__38](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2018_1(2)__38).
3. Газолишин В. Арт-терапія: мистецтво бачити. Херсон, 2007. 75 с.
4. Сусаніна І. Введення в арт-терапію. Навчальний посібник, Когіто-Центр, 2007. 95 с.
5. Титаренко О. І. Використання арт-терапії в психолого-педагогічному супроводі освітнього процесу. *Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*. URL: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp6/tytarenko.pdf